

VRTEC.

Časopis s podobami za slovensko mladino.

Uredil in izdal

Anton Kržič.

Šestindvajseti tečaj, 1896.

V Ljubljani.

Natisnila Katoliška Tiskarna.

III, 9, 28137, f

Pridržujejo se vse pravice do sestavkov, priobčenih v „Vrtcu“.

K A Z A L O.

Pesmi.

	Stran
Ob mamični smrti	1
Ptiči v snegu	9
Tožba	15
Kako bo Janko ptice lovil?	15
Bodimo veseli!	17
Prvič na vrhu	31
Domovinska ljubezen	33
Pomlad	38
Zvončku	45
O slovesu zime	47
Pridi, pomlad!	49
Trobentici	54
Pripovedka o nosku	60
Materino gorje I, II	63
Kdo je to?	65
Spomin	69
Mladeničev majnik	76
Oblaček	81
Na Črni prsti	88
Večer	97
Gorskim valčkom	104
V spomin nadvojvodi Karolu Ludoviku	105
Pesem učiteljev	113
Markčevo mleko	120
Kuharica	125
Veselo slovó	129
Rokodelci in delavci:	
1. Kovač	139
2. Kolar	140
3. Dimnikar	157
4. Sodar	174
5. Rudar	187
Oj ljuba prostost!	143
Slavec	143
Vizija	145
Dobra srca	152
Zakaj bi ne pel?	159
Zakaj nazaj?	161
Tolažba in opomin	168
Jesenski ples	175
Ledene rože	177
Vrnitev	185
Ob koncu leta	190
Pri reki	191

Povesti, pripovedke, popisi, prilike in basni.

Šepec	2, 18, 34, 50, 66, 82, 114, 130, 146, 162, 178
Povesti iz avstrijske zgodovine.	
XII. Marija Terezija	5
XIII. Marija Terezija	37
XIV. Jožef II.	53
XV. Jožef II.	68

	Stran
XVI. Franc I.	86
XVII. Franc I.	116
XVIII. Ferdinand I.	153
XIX. Franc Jožef I.	170
XX. Franc Jožef I.	186
Svetniki — ljubitelji in ljubljenci živalij	10, 42, 59, 73, 87, 100, 121, 138, 154, 171
Naša šola	12, 121
V snegu	23
Revica	26
Dolga noč	29
Če vse nagaja	43
Cvet in milovec. (Basen.)	46
Umni mandarin. (Kitajska pravljica)	47
Po trobentice...!	55
Matevžek	74, 90, 106
Vrabc in lastovka. (Basen.)	76
Znamenje za vasjo	98
Gad	102
Franekov belin	136
V mraku	140
Mačka in miška. (Basen.)	143
Do kruha	149, 164, 181
Tat	157
Na pragu v večnost	172
Vrani in sokol. (Basen.)	174

Gledališka igra:

Robinzoni	60, 77, 93, 108, 125
---------------------	----------------------

Veroznanski, prirodoslovni, naravoslovni, zgodovinski, slovstveni in drugi poučni sestavki.

I. Iz veroznanstva:

Kateri moške se imenujejo cerkveni učeniki? (1)	31
Zakaj je velika noč včasih bolj zgodaj včasih pozneje? (7)	64
Kaj so kardinali? (10)	80
Kaj je natolcevanje? (13)	95
Kako se bere IHS? (16)	112
Kaj pomeni $\times$? (19)	128
Zakaj premnogi ne spolnjujejo svojih dobrih sklepov? (28)	192

II. Iz prirodoslovja:

Zakaj se soba po zimi hitreje prezrači nego po letu? (2)	32
Kako se sneg zažge? (3)	32
Zakaj plava led na vodi? (4)	48
Zakaj voda prej zavre, ako kuriš pod piskrom, kakor pa, če kuriš poleg piskra? (5)	48

	Stran
Zakaj postane jabelko modro-črno tam, kjer se obreže z jeklenim nožem? (17)	112
Zakaj se ne smejo srebrne žlice puščati v kislih jedilih? (20)	128
Zakaj imajo otroci in ženske višji ali tanjši glas nego moški? (24)	160
Zakaj tako močno poka kostanj, bob i. t. d., če se začne peči v žrjavici ali drugi pekočini? (27)	191

III. Iz naravoslovja:

Zimski pevci	7, 21, 38
Zakaj se more jež v kroglo skrčiti? (8)	64
Med cvetjem	70
Zakaj more krt pod zemljo riti? (11)	80
Zakaj se krompir ogreblje? (14)	95
Gad	102
Čmrlji	117, 133, 155
Kje ima človek srce, ali na desni ali na levi strani? (22)	144
Zakaj imajo listi mnogih rastlin prijeten vonj? (25)	160
Zakaj se rastline vedno zasukavajo proti luči? (26)	191

IV. Iz zgodovine:

Prva križarska vojska	188
---------------------------------	-----

V. Iz slovstva:

Kaj je „charada“? (6)	48
Kaj je „palindrom“? (9)	64
Kaj je „logogrif“? (12)	80
Kaj je „anagram“? (15)	96
Kaj je „aritmogrif“? (18)	112
Kaj je „homonim“? (21)	128
Kaj je „akrostihon“? (23)	144

Iz mojega spisovnika:

1. Pravljica o začetku Blejskega jezera	79
2. Pripovedka o Lambergu in Pegamu	95
3. Bitka pri Sisku	111
4. Kako se je našel idrijski rudnik	144
5. Erazem Predjamski	160
6. Herbart Turjaški	175
7. Valvasor	191

Pregovori, izreki in pametnice	111, 144, 191
--	---------------

Zabavne in kratkočasne stvari.

Naloge	15, 96, 160
Rebus	16

	Stran
Uganke	16, 76, 175
Domorodna igra	48
Charada	48
Palindrom	64
Logogrif	79
Anagram	95
Aritmogrif	111
Homonim	128
Akrostihon	144
Naloga	176

Nove knjige in listi.

Zabavna knjižnica za slovensko mladino (Ant. Kosi)	64
Knjižnica za mladino (Ant. Gabrščka)	64
Domača vzgoja. — Slovenskim materam (spisal Jakob Dimnik)	64
Pomladni glasi. VI. Posvečeni slovenski mladini. (Matija Prelesnik)	80
Marija, podoba pravice. Šmarnice. (Jožef Kerčon)	80
Kakó ti je ime? ali vzorno življenje naših priprošnjikov v nebesih. Za mladino. I. Sveti Anton Padovanski	80
Knjižnica za mladino (Andr. Gabrščka)	176

Slike.

Ptiči v snegu	9
Mati z mrtvim detetom	15
V snegu	25
Prvič na vrhu (dimnikar)	31
Marljivost	41
Po trobentice	57, 58
Pripovedka o nosku	60
Med cvetjem	72
Nemarnost	89
V spomin nadvojvodi Karolu Ludoviku	105
Silueta	108
Markčevo mleko	120
Kuharica	125
Franekov belin	137
Dobra srca	152
Rokodelci. (3. Dimnikar)	157
V jeseni	169
Vrnitev	185

Časopis s podobami za slovensko mladino.

Štev. 1.

V Ljubljani, 1. januarija 1896.

Leto XXVI.

Ob mámičini smrti.

Vsaj dan je že — in luč pri luči.
Ob speči mamici trepeče,
Podúči, atej, me, podúči,
Pokáj za dné goré ji sveče?“

Obličje v stran obrne oče,
Ihtèč oči pokrije z rôko,
Da sólze utají pekoče,
Da žalost zaduší globôko.

„In mamica — zakaj po dnevi
In sredi izbe danes spava?
Ob desni svečniki in levi,
Pokrita s prtom ji je glava.

Nikdár ni spavat šla pred mano,
Pri mēni pozno v noč je bdela,
Pri meni zjutraj stala rano,
Molila z mano, z mano pela.

A danes, čuj, možjé in žene
Ob njeni postelji klečijo —
Kropila ona nekđaj mene,
A danes njo ljudje kropijo ...

Zakaj li to? Povej mi, átej!
Molčiš? — Od mene hočeš stráni?
Oj z mano idi k mami zlatej
In kliči, búdi jo z vaščani.

Ihtiš? — Pač dedek mi je pravil,
Da mamó ne predramim z ničem,
A jaz stoliček bom pristavil —
In videl boš, da jo prikličem.“

Nedolžnost ljuba — če za kóga
Za te iz spanja mama vstane,
A meni zdi se, stvar uboga,
Da glas noben nje več ne gane.

A kaj za tó? Le mamó kliči,
Dokler živiš še v nadi zlati,
Da vendar sèn se tvoj vresniči,
Da vendar prebudí se mati.

Vsaj pride čas, ko bodeš sámó
Hodilo jokát na grobove,
A klícalo boš tákrat mamó
Brez nádej, da se ti odzove.

Jos. Volc.

Šepec.

(Povest. — Spisal Ivan Rekar.)

I.

Ni hujšega gorja na sveti,
Kot so zadužene solze. —
S. Gregorčič.

Mihec, sin moj, stopi sem in poslušaj, kaj ti govori tvoj oče, najbrž zadnjič v tem življenju. Glej, jaz skoro zapustim ta svet; Bog tako hoče, in zgodi naj se njegova volja. Dobro se mi baš ni godilo, vse življenje sem bil siromak; ne morem ti torej zapustiti, ljubi otrok moj, bogastva, časti in posvetnega blaga, vsega tega nisem imel nikoli; puščam pa ti nekaj družega za dedščino, namreč — dobro ime, kar tudi nekaj velja. Pazi torej tudi ti, Mihec, na ta zaklad; poštenost naj te vodi povsod, in Bog ti gotovo ne odreče svoje pomoči. Mlad si še, a prav zaradi tega moraš še bolj pozoren biti, da že sedaj nakreneš pravec življenja na pravo pot. Moli in delaj! To so zadnje besede tvojega očeta, naj ti torej vedno zvené po ušesih. Moči mi že pojemajo; sinko moj — slušaj mater — skrbi za sestro — ne zabi, kar ti velim. — Blagoslov božji naj te spremlja povsod.«

In zatisnil je oči stari grobar Jerin, zaspal za ves čas. Pri borni postelji so pa zaplakali na ves glas vaščanje, ki so prišli k smrti grobarja Jerina, zajokalo je vse, najbolj pa žena ranjcega — vdova Jerinka in njena sedemletna hčerka Jerica.

Deklica sicer še ni popolnoma umela, kaj se je pripetilo, a pogled na mrtvaško blede obraz njenega ljubega očeta, ki ga je tolikokrat poljubila polna otroške ljubezni, jok in stok mamice, plakanje okoli stoječih presunilo je njeno nedolžno srce, napolnilo s čuvstvi, katerih še ni poznala dosedaj.

Jokala je hčerka, britko pretakala svitile solzice, klečeč ob mrtvaški postelji očetovi.

In Mihec?

Ob vzglavju je slonel mlad dečko petnajstih let, čudne pokvečene postave.

Čokata glava je počivala takoj na slokih ramenih tako, da se ti je zdelo, dečko nima vratu, da je grbast, četudi v resnici ni bil. Krepke prsi in široka pleča so pričala o dečkovem zdravju; leva noga je bila pa pri stopalu nekoliko na vnanje vzvrnjena, kar je pri hoji povzročilo nekako cincanje, dečku pa pridobilo ime, ne baš posebno prikupljivo.

Za Mihca ga ni klical nihče, povsod si slišal le »šepec«, četudi ta priimek ni nič kaj ugajal onemu, kateremu je bil namenjen.

Zagoreli obraz, črni lasje, temen a jarek pogled, so ga delali nekako, rekel bi, odurnega, dasi tudi v resnici ni bil grd, če rabimo ljudski izraz.

Ako bi kdo smatral Šepca — tako ga hočemo imenovati tudi mi — neukim, topim, ta bi se precej vrezal. Šepec ni bil neveden, zabit paglavec, marveč le nenavadna prikazen.

Pri Jerinovih, kakor so ljudje zvali borno leseno hišico, ki je nosila peto številko Mlaške vasi in stala zadaj za malo cerkvico sv. Urha, je vladala revščina v najobsežnejšem pomenu besede. Rajnki Jerin je opravljal službo cerkvenika in grobarja na Mlaki.

A če rečemo službo cerkvenika in grobokopa, že nekoliko pretiravamo, zakaj vse opravilo njegovo je bilo to, da je pozvanjal trikrat na dan, če je kdo umrl, tudi po večkrat, pomagal oblačiti se gospodu, kadar so prišli iz svoje župnije k podružnici maševat, kopal gomile in skrbel za red in snago v hiši Božji.

Pomislimo torej vse te okolnosti in uvažujmo, koliko nese taka služba v mali pogorski vasi, broječi okoli dvajset koč, izvestno ni ta službica mastna; Jerinovic se torej ni godilo preveč dobro, toliko, da so se protali. Gospodar je pa tudi vedno bolehal, torej si ni mogel dobiti s težkim delom zaslužka. In sedaj še bolezen, huda bolezen, ki je vrgla očeta in ga priklenila na trdo ležišče!

Zadnji novci, prištejeni z velikim trudom in naporom, šli so rakom žvižgat, za zdravila.

V tacih razmerah je preživel Šepec prva leta brezskrbne mladosti.

Vse to je močno uplivalo na njegov duševni razvoj.

Šepec je imel mehko, rahločutno srce, jokal je za kako prav malo stvarico, dočim bi se ne bil oglasil, da si ga tepel do krvi. A jokal ni nikoli vpričo ljudij, ampak skrivaj si je mladi dečko otiral svitle solze bede in žalosti.

Gladu in stradanja, vročine in mraza, skratka vsacega trpljenja je bil vaje, kakor pes palice. A uprav to mu je utrdilo zdravje, podelilo jakost, in Šepec je bil za svoja leta nenavadno razvit, če tudi pokvečen na telesu, močan pa, kakor malokdo.

Prebrisan in bistroumen je tudi v šoli vspeval izvanredno dobro, vso učenost, kolikor je podaje preprosta ljudska šola, osvojil si je prav hitro. Priučil se je takoj vsemu, kar je imel priliko videti, povsod, pri vsakem delu je bil priročen.

Posebej pa moramo omeniti njegove velike ljubezni do živalij. Jedino kravico, ki so jo mogli doma rediti, krmil in oskrboval je vzgledno; a malega psička »liščka«, kakor ga je klical, ljubil je tako, da bi ga ne bil dal za vse zaklade sveta.

Vse te njegove lastnosti so bile dokaj prikupljive, in ljudje bi se bili že sprijaznili z njim, le ta njegova čudna nprav — ta odurnost, te se niso privadili.

Zlobni jeziki so ga hitro pripravili do zavesti, da je oduren, pokvečen »šepec«, da nima tiste veljave, kakor drugi njegovi vrstniki.

In Šepec se ni vsiljeval ljudem, živel je le sam za-se in za svojce, med katere je štel tudi kravico in svojega psička »liščka«.

V družbo ni zahajal mnogo, držal se je domú in pomagal očetu pri delu; naj si je bilo tako ali tako, povsod je kazal isto spretnost. Že iz očíj si mu čital, da dečko ni prazne glave.

In Jerin, mlaški cerkvenik, otrl si je večkrat solzo očetovske ljubezni, opazujoč svojega sina.

»Tak razum, pa ta postava!« tako je vzdahnil in Bogu potožil svoje gorje.

Ljubil je oče svojega sinka, ljubil iskreno, nepopisno. Kako težko je slišal zabavljivo ime »šepec«, a kaj je hotel. Mihec je od rojstva že pokvečen, sicer pa razumen, čvrst in zdrav.

Mati ga je pa ljubila, kakor sploh ljubi materino srce. Seznanili smo se torej nekoliko bolj z razmerami pri Jerinovih, posebej pa še s Sepcem, slonečem ob vzglavju, na katerem je počivala glava mrličeva.

Ljudje se radovedno ozirajo manj na mrliča, nego na njegovega sina, ki sloni pri postelji tak, kakoršen je vselej, nič izpremenjen. Srpo zrè v blede obraz svojega očeta in le tu pa tam pošlje kak pogled po navzočih.

Mati, nedolžna sedemletna sestrica in vaščanje jokajo, a on, on, ki je za vsako stvar milo zaplakal, danes, ob očetovi smrti ne potoči niti jedne solze.

Čudno se zdi vsem, ki ga opazujejo.

»Poglej ga no štor«, reče soseda in dregne svojo tovarišico s komolcem, »oče mu je umrl, on pa sloni kakor lesén.«

Šepec menda čuje to sumničenje, zato jo tiho pobere iz hiše. Tudi njemu se čudno zdi, kje so danes solze. V grlu ga nekaj tišči, davi kakor s kleščami, hoče ga zadušiti, v prsih ga teži neka skrivna boleost, srce je prenapolnjeno neznosne bolečine, a vsem tem čuvstvom ne more dati duška, sam ne vé, zakaj.

Brez mislij tava okrog hiše, slep in gluha za vse, niti za nedolžno živalico, za svojega psička, se ne zmeni, četudi se veselo vspenja po njem in se mu dobrika na vse mogoče načine.

Zmučen in razburjen séde na skladanico drv, pred očmi mu pa vedno plava mrtvaški obraz očetov, v obraz mu brije ona ledena sapa mrtvecev, v nos mu vdarja duha po mrliču.

Tako sedi Šepec nepremično na skladanici, a hitro plane po konci, kakor bi se nečesa domislil.

Naglih korakov odide — v cerkev, kjer poklekne in moli z vso vnemo pobožnega srca.

A zopet se spomni nečesa.

S tresočo roko potegne za vrv, in vaški zvon tožno zapoje ter prinaša žalostno vest, da je zopet jedna duša zapustila našo solzno dolino, preselila se gor nad zvezde.

In ljudem se je zdelo, da danes zvonček nekako milotožno poje. Res je pel, turobno, ginljivo, saj je pel onemu, ki je toliko ljudij spremil k pokoju, ki je toliko mrličem izkopal zadnjo posteljo — hladni grob, pel je zvonček zadnjo, smrtno pesem svojemu gospodarju, a zvonil je — sin.

Sin, svojemu ljubemu očetu!

Nemirno je potezaval Šepec vrv, a njegove ustnice so šepetale molitev gorečo in prosečo, molitev za umrlega očeta, in prošnje nesrečnega sina so

se spojile z ganljivim votlim glasom mrtvaškega zvona in plule daleč, daleč tje čez tiho plan, gori v višave pred sodni stol Vsemogočnega.

Precej dolgo se je glasil zvon z vaških lin, ker se je Šepce še-le pozno vzdramil iz molitve.

Tiho odide v hišo, kjer počiva mrtvo truplo grobarja Jerina, na prostem odru med dvema brlečima svečama.

Zvečer se je zbralo precej vasovalcev pri Jerinovih, zakaj cerkvenika in grobokopa je hotel vsakdo kropiti, saj je bil priljubljen povsod.

Da se je po običajnih molitvah tudi kakova rekla, menda mi ni potreba posebej povedati, saj to je že v navadi med narodom.

»Kaj se ti zdi«, šepne stara zgubana ženica svoji sosedu na uho, »Šepce mi ni nič po vseči. Veš, da, oče mu je umrl, a on, on — sin njegov, kaj meniš, da se zmeni kaj za to? Prav nič, ne jedne solze ni potočil.«

»Saj vedno pravim, tiha voda jezove podira, tak že ne bo, kakor je bil ranjki Jerin, oče njegov, Bog mu daj večno luč«, odvrne soseda potihoma, le zadnje besede izgovori na glas, da se sliši po vsi sobi, in ročno prebira v suhi roki jagode velicega črnega molka.

Tacih pogovorov je bilo čuti tisti večer še več, zakaj vsak je hotel povedati svoje mnenje, vsi pa so se strinjali v tem, da Šepce ni vreden sin ranjcega. — Pogreb mlaškega grobarja se je vršil tako, kakor se vrše sploh pogrebi po kmetih. Ni ne vencev, ne trakov, ampak verni ljud spleta drugačen venec, dragoceni venec molitve.

Šepce ni hotel iti za krsto, odzadej se je držal in tudi k jami, katero je bil izkopal sin — očetu, ni prišel. Od strani je gledal vse početje z bolečino, katera se ni kazala na zunanje, a je toliko bolj divjala v notranjem.

Tudi k pogrebščini ga ni bilo. Ta se je opravila kolikor mogoče skromno, zbrali so se le nosilci in nekaj sorodnikov. Ker pa vemo, da je bil Jerin revež in njegova zapuščina ni bila znatna, si lahko tolmačimo, zakaj se zadnjih ni zbralo veliko število.

Šepce je bežal v gozd, zarezal v bukev letnico in dan, začrtal velik križ v deblo za spomin.

Ležal je na mehkem mahu ter dušil notranje razsajajoče boli, in veter, ki je pihal po zelenem bukovju, odnašal je vzdihne nesrečnega dečka na svežo gomilo, pod katero je počivalo truplo — očetovo.

Povesti iz avstrijske zgodovine.

(Piše Al. Stroj.)

XII.

Marija Terezija.

Po smrti Karola VI., zadnjega moškega iz habsburške rodovine, je vladala njegova najstarejša hči Marija Terezija. Avstrijske dežele so prisegle Karolu, braniti njegovo hčer zoper vsakega sovražnika. Tudi

skoro vse evropske države so obljubile, da bodo priznale Marijo Terezijo za cesarico in živele z njo v prijateljstvu. Pa komaj je zatisnil oči blagi cesar, vzdignile so se sosednje države druga za drugo in so hotele odtrgati kos za kosom od lepe Avstrije. Bavarci so se hoteli polastiti Gorenje-Avstrijskega; podpirali so jih Francozi. Saksonci so napadli Česko; španjsko in neapolitansko vojno brodovje je peljalo vojakov, da si priboré Lombardijo. Najhujši sovražnik pa je bil Friderik II., pruski kralj, ki je hotel imeti Šlezijo. Skoraj vsa Evropa se je vzdignila zoper slabotno žensko. Sovražniki so se že menili, kako bodo razdelili lepe avstrijske pokrajine, katere so toliko stoletij vladali vrli Habsburžani. Toda Marija Terezija ni zgubila poguma v tej veliki sili. Zaupala je v Boga in se trdno zanašala na udane svoje podložnike, zlasti Ogre. »Vse smo zgubili«, dejala je, »Bog in Ogri so nam še ostali.«

Da bi si bolj zagotovila udanost Ogrov, šla je trikrat v Požun, prvikrat dné 25. junija 1741, ko je bila kronana za ogersko kraljico. Prvak ogerskih nadškofov ji je v požunski stolnici dal na glavo krono sv. Štefana in v roko kraljevo žezlo z besedami: »Sprejmi krono kraljestva, ki ti jo dajo na glavo ogerski škofje v imenu trojedinega Boga, in se spominjaj, da postaneš s tem deležna naše častite službe. Sprejmi kraljevo žezlo, ki ti naklada dolžnost, prav vladati dobre podložnike, kaznovati hudobneže, kazati tujcem pravo pot, pomagati nesrečnim, poniževati prevzetne in povikševati ponižne.«

Potem je šla cesarica v spremstvu vseh navzočih škofov in vitezov do takozvanega »hribca kronanja«. To je bil namreč umetno narejen hribec, kamor so nanosili prsti iz vseh krajev Ogerske, in kjer je vihralo polno praporov in zastav. Mladostna cesarica je stopila na hribec in je zamahnila z mečem sv. Štefana na vse štiri strani sveta v znamenje, da hoče braniti državo vsakega sovražnika, naj pride od vzhoda ali zahoda, od juga ali severa. Duhovščina v svoji duhovski obleki, vitezi s sabljami v roki in silne množice ljudstva so bili navzoči in so navdušeno pozdravljali kraljico in ji obljubili neomahljivo zvestobo.

Ko so sovražniki zmagovali in je bila Avstrija v vedno večji nevarnosti, šla je Marija Terezija zopet v Požun, da bi unemala k hrabrosti domorodne Ogre. V svoj grad je povabila vse velikaše kraljestva. Ko so bili zbrani, vstopi med nje v črni obleki. Na glavi je imela kraljevo krono, ob strani meč sv. Štefana. Zbranim vitezom začne z ganljivimi besedami opisovati nevarnosti, ki preté Avstriji. Prepričevalno jim govori o svoji pravici in slednjič izroči svojo krono, svojo čast, svojo prostost, da, svoje življenje zvestobi hrabrih Ogrov. Svitle solze ji pri zadnjih besedah zaigrajo v očeh. Vitezi potegnejo meče iz nožnic in navdušeno zakličejo: »Radi umrjemo za svojo kraljico, Marijo Terezijo! Kri in življenje damo za njo!«

Pozneje je zopet šla cesarica v Požun. Vzela je s seboj tudi malega sinčka Jožefa, ki je bil po njeni smrti cesar. Ko ga zagledajo ogerski velikaši, bili so vsi navdušeni in so takoj sklenili dejansko pomagati dobri cesarici.

Velikaši so jeli nabirati vojakov. Vse je hotelo v boj. Oborožili se niso samo Ogri, ampak vsi narodi pod krono sv. Štefana, posebno Slovaki in Hrvatje. Kmalo je bilo zbranih 60.000 mož, ki so šli naravnost na Bavarsko

in popolnoma premagali Karola VII., ki se je dal oklicati za nemškega cesarja. Sedaj so se jeli oglašati tudi drugi zavezniki Avstrije; zlasti Angleži so se pokazali vrle prijatelje in so poslali mnogo vojakov in denarjev. Posebno se je smilila angleškim gospem Marija Terezija in so zanjo nabrale več milijonov goldinarjev. Samo pruski kralj Friderik II. ni odjenjal, dokler ni dobil Šlezije. Zato mu je Marija Terezija prepustila to deželo, da bi imela mir in bi toliko lažje skrbela za blagor drugih avstrijskih pokrajin.

Po pravici se imenuje Marija Terezija velika in mogočna cesarica, ki je v največji nevarnosti obvarovala Avstrijo, da je niso razkosali sovražniki, in je tudi 40 let prav srečno in dobro vladala avstrijske narode.

Zimski pevci.

(Obraz iz prirode. — Piše Stán on.)

Za našo vasico se prostira v prijaznem dolu mal gozd. Smreke, hoje, borovci, brinje, hrastje — vse se združuje v lepo skupino.

Prijetno je tukaj v poletnem jutru, ko se vzbuja vsa priroda iz nočnega spanja. Dremotno žubori mali studenec izpod starega gabra; zaspano še kimajo cvetlice ob vodi, vsaka s svojo rosno kronico na glavi; nad virom vzdrhtava nežna meglica, kakor bi hotela pokrivati snivajoče rastline s svojim lahnm odelom.

Polagoma se razsvetli vzhod, tema izginja in vrhovi gorâ zažaré v zlatih solnčnih žarkih. Kakor bi trenil, razprši se megla v gozdiču.

Živahnejše pozibavajo smreke svoje težke veje, glasnejše šumé sivi listi trepetlike, prijaznejše žubori mali vir — ves gozd se oživi. Radostno doné vesele pesmice okrepčanih ptičev po lesu — mlademu jutru v pozdrav.

Prijetno, zelo prijetno je tukaj po letu. A sedaj kraljuje v prirodi zima, mrzla zima. — Žalostno molči ves gozd. Kakor mrtve kipé samotne smreke v mrzli zrak, od časa do časa počí kaka veja pod sneženo težo, zdaj pa zdaj se zapraši sneg iznad vrha šibke jelke, katera se veselo vspne navzgor. Gosta megla se plazi med golim drevjem, medli žarki pronicujoči skozi sivo meglo se vsipljejo na zemljo.

Okoli poldneva preženó solnčni žarki meglo in razsvetlé zameteni gozd. Sneženi kristali zablišče v krasnih mavričnih barvah. Zimsko gozdno življenje se prične. A kakšno je to življenje!

Nič več ni čuti milodoneče pesmice slavčeve, iznad visoke smreke se ne vsipljejo več glasni zvoki kosovi, v grmu ne žvrgoli več živahna penica in pastarčica ne šviga več za brenčečimi hrošči po zraku.

Vrh gozda se glasi raz starega hrasta vrana s svojim žalostnim: »kra, kra«. Zdaj pa zdaj se zadere šoja s svojim odurnim vreščanjem ter prhne mimo tebe v gosto vejevje. Strahopetec zajec pogleda boječe izpod zamenega grma, vdari z zadnjo nogo ob zemljo in odskače. Toda stoj!

»Cr, cr, cr« slišati je iz bližnjih zametenih grmov. Pogumno se glasi jednolična pesmica ter se slednjič konča s prijaznim trilčkom. Kdo je veseli zimski pevec, ki tudi v najhujši zimi ostane pri dobri volji? Glej ga, glej, mal ptiček je. Uprav je smuknil izpod grma. Na drobno vejico je skočil. Kako potresa z repkom in se nam priklanja z glavo. — Dobro jutro, dobro jutro, mali pevec, saj te poznamo, ni se ti treba še-le predstavljati. Stržek ali palček si. — No, tako hitro se nam pa tudi ne skrivaj! Ako te poznamo po imenu, dovoli, da te ogledamo malo natančneje!

Kakor bi nam hotel nalašč nagajati, smuče pritlikavček iz grma v grm, potresa z repkom, cinca z glavo, pogleduje na vse strani ter cvrči in gostoli dobrovoljno sam s seboj.

Sedaj je drzno skočil na vejo prav blizu nas, z repkom maje in zvedavo se ozira na nas. Sedaj velja! Oglejmo si ga hitro, predno nam odleti!

Oblečen je v priprosto precej gosto suknjico rjave barve, katero prepezajo poprečne temnejše proge. Kratke perotnice so lepo belo lisaste. Gibčni pikčasti repke je privihan drzno navzgor. Kljunček je šiljast in nekoliko prikrivljen.

Prav nič se nas ne boji mali paglavček, nič ga ne motimo v njegovi skrbi za živež. Od grma do grma smuče, vse prebrska in preišče, toda zima je zima. Žuželk in druge take golazni ni več na izbiri. No, premeteni objestnež si vé tudi v najhujšem mrazu pomagati. Meni nič, tebi nič prileti ti na dvorišče ali v vežo. »Cr, cr, cr«, cvrči, kakor bi hotel prositi kruha. Vse luknje, vse špranje in razpoke prebrska, vsakega pajka v veži stakne in tako ljubeznivo te pogleduje, da mu moraš biti dober.

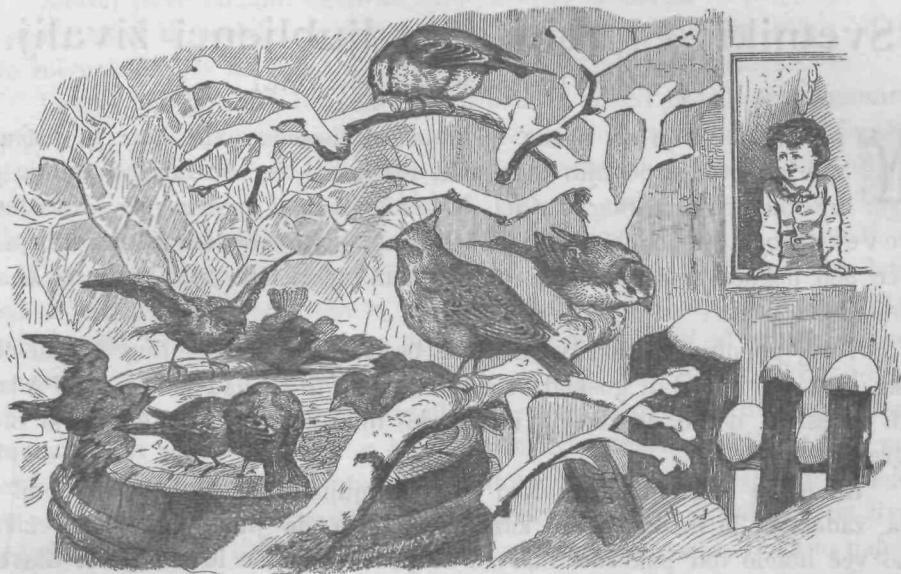
Uprav tako vesel in živahen je tudi po letu, ko si dela gnezdo. No, pa saj je tudi treba dokaj časa znašati mah, travo, listje in perje, predno tak majhen paglavček nanese toliko gradiva, kolikor ga potrebuje za svoje, zanj vsekakor velikansko gnezdo, katero ima največjo podobnost z okroglo kapo. Pri znašanju gnezda je palček pravi norček. Zelo zgodaj v spomladi se že loti dela. Toda začeto delo navadno kmalu popusti. Nato začne znašati drugo, večkrat tudi tretje gnezdo — brez namena. Še-le kadar izbere samica pripravo mesto, lotita se oba resnega dela.

V gnezdo znese samica 8—10 malih rdečepikčastih jajčic, iz katerih se izvalé drobne stvarice — mladi palčki.

Stara jih hranita z vso skrbjo, dokler ne odrastejo in ne zapusté svojega okroglega doma.

Med tem, ko smo si poklicali v spomin poletno življenje malega palčka, izginil nam je objestni porednež popolnoma izpred očíj. (Dalje prih.)

Ptiči v snegu.

Sneg pokriva polja, hiše,
Okrog oglov veter piše;
Veter ima hud obraz,
Saj mu je pa tudi mraz!
Rad bi šinil, ko bi mogel,
Skozi steno, skozi ogel,
V hišo bi se prišel gret,
V hišo gret, za peč sedet. —
Pa ga ni kar nič potreba:
Naj le zunaj sam prezeba!
Če bi kóga v hišo htel,
Ptiči, vas bi rad imel!
Oj, vi ptiči siromaki,
Hudo vam je v zimi taki!
Biti ne bi hotel ptič,
Stradati kot vi za nič!
Čmerno v sneg in led strmite,
V dve gubé se mi držite,
V dve gubé, prav kakor jaz,
Če mi je na cesti mraz!

Oh, in toži vam kot meni
Po krasoti se zeleni,
Ko je bil ves svet gorák,
Ko je grmič cvetel vsak!
Dobro takrat smo živeli —
Veste li, kakó smo peli,
Da je zvenel velik glas
V širi svet, v deveto vas!
Kot pravljica to se glasi
O nekdanjem zlatem časi,
Pa če Bog nam zdravje dá,
Že še pride čas nam tá!...
Je-li, prazno je v životki?
Piče ni za kljun, sirotki?
Stojte, dosti nimam sam,
Kruha pa vam lahko dam,
Da ga bode vsem zadosti,
Vsem zadosti v trdem post!
Mraz je hud, pa menj skelí,
Če se kaj za kljun dobí! —

—k.

Svetniki — ljubitelji in ljubljenci živalij.

(Po Fr. Lindenu priobčuje Jos. Volc.)

N prvem poglavju sv. pisma so zapisane besede: »In Bog je ustvaril zverine zemlje po njih plemenih, in živino, in vso laznino zemlje po nje plemenu. In Bog je videl, da je bilo dobro. In je rekel: »Naredimo človeka po svoji podobi in podobnosti, naj gospoduje čez ribe v morju in ptice pod nebom in čez zverine in vso zemljo, in čez vso laznino, ki se giblje po zemlji.«

Torej popolno gospodstvo čez vse brezumne stvari je Bog izročil človeku; le-tá je imel biti gospod vsega stvarstva. In to nadvlado je vršil Adam tudi v resnici, dokler je živel v izvanredni milosti božji, v kateri ga je Bog ustvaril.

Ko pa je Bog Adama in Evo zavoljo nujine nepokorščine zapodil iz raja, zadela ju je med drugimi kaznimi tudi ta, da jima prej vdane živali niso več hotele biti pokorne, marveč so postale deroče in sovražne. Človek, ki je Bogu odrekel pokorščino, tudi ni več našel pokorščine pri živalih.

V Adamu, očetu človeškega rodú, grešil je pa ves njegov rod, torej tudi mi; zato se kaže še dandanašnji ono napeto razmerje med človekom in živalijo. Le malo število domačih živalij je človeku vdano, vse druge žive stvari pa se ga bojé in pred njim bežé, ali pa mu celo kažejo svojo sovražnost s kremplji, zobmi in kopitom.

Če se pa človek, Adamov potomec, dvigne do tolike stopinje svetosti, da postane podoben prvotnemu človeku pred grehom, zgodi se rado, da mu Bog podeli katero onih prednostij, ki jih je Adam užival pred grehom. Med temi prednostmi se v življenju velikih svetnikov posebno kaže gospodstvo nad živalimi.

To gospodstvo v širšem pomenu se javlja deloma v tem, da so živali človeku pokorne, deloma tudi na izrednejše načine, kakor je razvidno iz vzgledov, katere priobčujemo.

Omeniti le še treba, da sledeče pripovedke niso verska resnica, marveč imajo zgolj človeško verjetnost.

I.

Sv. Fronto (u. 174 p. Kr.) je živel s svojimi tovariši kot puščavnik v silno nerodovitni sirski puščavi. Pripetilo se je pa, da jim je nekoč pošel živež in mnogi so že sklenili, da se vrnejo med svet. Sv. Fronto jih bodril k zaupanju na Boga, kažoč na izrek Gospodov: »Iščite najprej božje kraljestvo in njegovo pravico, in vse drugo vam bo privrženo.« In glej, Bog sam je čudežno potrdil besede svojega zvestega služabnika. Zgodilo se je pa tako-le: Bogat mož v mestu je videl v sanjah angelja, ki mu je rekel: »Ti se veseliš ob bogatih pojedinah, Božji služabniki pa v puščavi niti kruha nimajo. Vstani in pošlji jim jedi od obilice tega, kar imaš! Poživi siromake, ki se v puščavi pokoré in so se Bogu izročili.«

Zjutraj pové bogatin čudovite sanje svojim domačim in prijateljem ter pristavi: »Rad bi poslal, kar potrebujejo, a ne vem, v katerem kraju bivajo. Kdo mi pokaže pot do njih? Kaj storiti?« Nikdo ni znal svetovati.

Drugo noč je videl bogataš isto prikazen; angelj ga je iznova opomnil, naj pošlje puščavnikom potrebne hrane, ter ga je svaril, ker že ni izpolnil božjega povelja. In zopet je zjutraj bogatin prestrašen pravil svojim prijateljem o prikazni, katero je videl v sanjah. Ni pa vedel, kam poslati živež. Tedaj mu nekdo nasvetuje, naj velblode obloži z živežem in jih pusti, da gredó, kamor jim drago. Če je prikazen res poslana od Boga, vrnil se bodo živali same; če je pa prikazen le slepilo hudobnega duhá, je vendar bolje trpeti izgubo velblodov, ko pa še huje in dlje mučen biti od satana. Rečeno — storjeno. Zvrstili in zvezali so velblode družega za drugim, kakor je navada na jutrovem. Le-ti pa so krenili naravnost v puščavo do bogoljubnih samotarjev, ki so ravno Bogu v čast prepevali hvalnice. Sv. Fronto je prvi opazil živali in po končani molitvi rekel bratom: »Čemu ste obupavali? Glejte, Bog sam nam je čudežno poslal živeža. Idimo, raztvorimo velblode, da živali počijejo.« Zavzeti in oveseljeni puščavniki vstanejo, zahvalijo Boga in naberó med skalami zelišč in nakrmijo velblode. Družega dné pa vzame sv. Fronto le polovico poslanih darov, z drugimi pa zopet otovôri živali. Ti naj bi bili v hvalni dar, a zajedno poučili neznanega dobrotnika, da ni skopost vzrok puščavniške bede. — V velikih skrbah je pričakoval bogatin, kdaj se vrnejo velblodi. Menil je že, da so izgubljeni. Kako pa se razveselí, ko se le-ti po mnogih dneh zopet prikažejo na meji puščave. Vesel razdeli vrnjeni živež med reveže in svoje prijatelje. Odtlej pa je slednje leto, dokler je živel sv. Fronto, ob istem času pošiljal živeža Božjim služabnikom v puščavo.

II.

Sv. Fortunata (u. 303) je živela v Cezareji Palestinski za časa Dijo-klecijanovega preganjanja kristijanov. Ker je stanovitno pričala sveto vero, zapové jo srditi namestnik zapreti in mučiti. Toda najhujša bolečina jo še bolj utrdi v ljubezni do Kristusa. Zato namestnik zapové, da jo vržejo divjim zverinam. Stoječa v zverinjaku pa se sveta devica brani z orožjem molitve. Nato pa nagovori pagane, katerih se je obilno zbralo ob zverinjaku, ter jim reče: »Poglejte, kako dober je Bog kristijanov in koliko premore On, ki je vstvaril nebo in zemljo!« — In čudo! Lev je popreje rjovel, medved godel, leopard raztezal svoje ude, a ko so slišali imenovati ime Gospodovo, postali so krotki, kakor oni levi, katerim so vrgli preroka Daniela. Fortunata je namreč zapovedala zverinam: »Kristus, ki vas je naredil iz zemlje, naj vam zapové, da zamenjate Njemu v slavo svojo zverinsko divjost s krotkostjo.« Nato z rokó migne zverinam, ki so se ji s povešeno glavo približale in ji krotko lizale noge. Tedaj pa nastane nepopisno začudenje med gledalci, vse je klicalo: »Zdaj verujemo, da je Bog kristijanov, ki je vstvaril nebo in zemljo; da je Jezus Kristus, katerega oznanjuje ta devica!« — Tega govorenja pa se je namestnik takó zbal, da je hipoma zapovedal sveto devico obglaviti.

Naša šola.

(Mladostni spomini; spisal Dobrávec.)

VI.

Zima je zavládala z vso svojo oblastjo po naši deželi. Danes je manjkalo v šoli tega, jutri onega znanca, čegar prazno mesto smo takoj opazili. Nekateri niso imeli obutali, drugi prelahko obleko in — kakor je to tudi drugod — je bilo nekaj taci, katere je rado zeblo ter so kljub gorki obutali in topli obleki raje ostali doma pri ljubi peči, kakor da bi silili z nami drugimi sleherni dan po snežni poti do šolskega poslopja.

Ni bila prav prijetna ta hoja, in marsikdaj so občutila ušesa in tudi roke so občutile brezozirnost krute zime. Pa hodili smo vendar in nič posebno nismo cenili junaštva onih, ki so se bali mraza.

Toda zima ima tudi svoje prijetnosti.

Pred Božičem je bilo in sicer prvo leto po dohodu gospoda Brnetu v našo vas. Živeli so še moj stari oče, Bog jim daj luč nebeško! Ako nisem zjutraj preveč trdo smrčal, so me poklicali: »Vstani, pojdeva k zornici!« Kako rad sem se skobacal iz postelje in se odpravil z dedom k lepi zorni maši. No, pa toliko moram tudi povedati, da pri vseh vendar nisem bil tisto leto, ker so bili moj ded previden mož in so me v grdem vremenu raje pustili pod odejo.

A iz tistih srečnih časov ne smem pozabiti še nečesa; to so bili namreč večerni pogovori, katere sva imela z dedom v mraku na domači peči. Naša velika, temnozelená peč nama je bila izvoljen kraj, kjer sva se po navadi sešla zvečer po »prvi avemariji«, ko so šli drugi raje ven v kuhinjo k materi, da so na ognjišču počakali večerje, a midva z dedom na peč.

Po dovršenem angeljevem češčenju — moj ded so molili silno dolgo — rekli so mi: »Ker si ostal z mano, ti povem nocoj lepo pravljico.« To pa veste, da so otroci na pravljice, kakor muhe na med. Za pravljico bi bil tudi jaz ostal pri dedu vso noč. Škoda, da ne zná vsakdo tako dolgih pravljic! — Včasih sva se pogovarjala o zgodbah sv. pisma, katere sem znal jaz že sam brati. Če so mi jih pravili ded, so bile stokrat lepše. Nikoli ne zabim, kako se je srce zgrozilo v meni, ko so mi pripovedovali ded o grozovitosti nesramnih Judov, ki so križali našega dobrega Odrešenika. V sveti navdušenosti o božji vsemogočnosti, sem tedaj vskliknil: »Ti grdi tolovaji! kolika škoda, kaj ne, oče, morda bi še sedaj živel med nami. O ti nesrečni Judje!« Seveda je ded moje domnevanje predrugačil z raznimi pojasnili, pa Judov vendar nisem imel rad.

Neki večer pridejo k nama tudi moj oče. Sedejo k peči in poslušajo nekoliko časa molče najine pomenke. Ondaj so mi ded pripovedovali prav tisto o Bogu in sv. Petru, ko sta pri nekem kovaču podkávala konje, seveda vsak po svoje. — Potem sva z dedom modrovala o tem, koliko dobrot dobivamo še vedno od Boga. Nisva še nehala, ko se oglasijo moj oče:

»Tudi pri gospodu Brnetu so se naučili otroci že veliko lepega, in vendar so ljudje med nami, ki bi mu radi škodovali, ker ne podpira njih lastne

vnemarnosti. Naš sosed Koritnik ga je tožil pri šolski gosposki, tako sem slišal, da prav ne uči, ker spušča otroke tudi včasih na zrak, posebno pa zato, ker jih preveč strahuje. Njegov Jožek se menda kar boji v šolo zastran učiteljeve strogosti. Meni se zdi škoda moža, kakoršen je naš učitelj, o katerem slišim samo dobro, ko bi mu Koritnik res kaj škodoval s svojim natolcevanjem. — Povej no, Ivanek, ali res gospod Brne preveč kaznuje katerega izmed vas?»

»O, ne!« sem odgovoril, »še smejemo se v šoli, pa dostikrat. Koritnikovega Jožka menda rado zebe. Saj sem slišal oni dan, da naznanijo soseda Koritnika gosposki, ker ne pošilja Jožka redno v šolo.«

»To so pa drugačne stvari«, so dejali oče. »Koritnik je toliko nekrščanski, da se hoče maščevati v svojo lastno škodo in sramoto. Gospod Brne ni prazne glave. On se bo znal braniti ne samo pri Koritniku, marveč tudi pri gosposki, in tam bo Koritniku huda pela.«

Pri nas se tisti večer nismo več menili o tem, a spominjam se še, da je bilo zastran tega mnogo besed po vasi. Nekateri so držali s Koritnikom, drugi — in teh je bilo več — z gospodom učiteljem. Pravda se je razvijala ne gledé na prve in ne na druge. Samo v šoli smo opazali, da je bil včasih gospod Brne, ko se je ozrl na Koritnikovega Jožka, nekoliko razburjen. Gotovo je miloval revčka, ki je vsled mehkuznosti toliko zamudil, da nas ni več mogel dohajati v učenju. In kdo je bil kriv tega?

Nekaj dni pred Božičem se je končala pravda s Koritnikom. Mož je moral plačati kazen in v strahu čakati dan za dnem, kdaj mu pošljejo od sodišča še posebno tožbo zaradi obrekovanja našega učitelja. To je spametovalo vso Koritnikovo stranko, ki se je po malem jela bližati gospodu Brnetu.

Tiste dni je umrl v naši vasi spoštovani graščak, zadnji potomec sloveče plemenite rodovine. V dan pogreba ni bilo zornice.

Nekoliko pred šolskim časom smo se zbrali okolu zastave in spremili pozemeljske ostanke častitega moža na zadnji poti. Le malo vrstnikov in sorodnikov se je sešlo k pogrebu, a toliko več domačega ljudstva.

Duhovni gospod je spregovoril ob odprtem grobu — rodovinski rakvi — nekoliko besed rajniku v slovo in sklenil tako-le: »Zadnji potomec, zadnji člen nekdanj tako mnogobrojne, slovite rodovine, ki je mnogo dobrega storila v našem kraju; zadnji rodovinski lastnik tukajšnje graščine lega sedaj k večnemu počitku; slednjič se poslavlja z nami, zakaj ne bomo ga poslej videli nikdar več. — Ali res nikdar več?« O tem vprašanju so vsi zaihteli, tudi mi smo jokali.

»Ali se res ne snidemo nikdar več?« je ponovil duhovnik. »Ne, ne! Naša sveta vera nas uči, in nam vsem je to gotova resnica, da se homo videli tam na boljšem svetu; tam pri ljubem Bogu najdemo ne samo njega, marveč celo vrsto členov rodbinskih, ki so mirno v Gospodu zaspali. Zato kličem: Bog mu daj večni mir in pokoj in pa: — Z Bogom! Na svidenje v svetem raj!«

Z olajšanim srcem smo se po teh besedah vrnili v šolo.

Bilo je že blizo poldne, ko smo se porazvrstili na svoje mesto. Tudi Koritnikov Jožek je bil ta dan z nami. Gospod Brne je velel sesti in rekel: »Pozno je že, da bi kaj pričenjali, zato poslušajte samo nekoliko besed ter si jih zapomnite, potem pa pojdemo domov.«

»Slišali ste, kako so rekli gospod duhovnik na pokopališču, da je vera naša nada v prihodnje, boljše življenje na onem svetu. Resnično, nobena druga reč nam ni tako zanesljiv porok, da nas čaka po časnem tudi večno življenje, kakor sveta vera. Jaz pa porečem samo še toliko, da ne samo za večno življenje, marveč tudi za časno srečo nam je vera porok. — Ko bi vsi spolnovali njene zapovedi, ne bi bilo treba ne ječ, ne biričev, ne vojske in ne zmage. Govori pač marsikdo, da je veren, a v dejanju dela tako, kakor mu bolje kaže. — Ljudje hvalijo stare čase, staro moštvo, staro poštenje in staro veljavo, pa hvalijo tudi nekdanjo vernost, pobožnost in molitev. Koliko bolje bi bilo na svetu, ko bi ljudje rekli: zavoljo krščanske ljubezni odpuščam sovražniku! V resnici pa govoré: ne, ne, nehati ne maram prej, da ugonobim njega, ali pa samega sebe.

Zato je toliko slabote na svetu. O, ko bi ljudje pomislili, kaj je nam sveta vera, kaj je bila našim dedom in pradedom, ki so za njo prelivali kri proti Turkom! Dar nebeške luči — zvezda vodnica — zavetje žalostnim — tolažba obupajočim — vir milosti — rešitev naših duš — dobrota človeštva. Vse to in še več! Ali vera nas uči: odpuščaj sovražniku, pa tako odpuščanje je pekoče mazilo našemu srcu. Ko bi ljudje pomislili, da je zato tudi zasluženje toliko večje!«

»Kaj storiš, ako tebe kdo zmerja, ali molčiš?« je vprašal mene.

»Jaz mu odgovarjam.«

»S hujšim zmerjanjem, to vem.«

Součenci so me gledali in na tihem kihali, ker se jim je zdelo, da ni prav.

»Glejte, celo med nami je že ta nesrečni greh — trdosrčnost!«

»Kaj pa storiš, če te kdo razžali, Ivanič?«

Ivaničev Janko vstane možko, kakor človek, ki vé, da se gre tu za pravično stvar, in reče: »Očetu povem doma, ali ga pa zatožim v šoli.«

Gospod Brne je stresel z glavo: niso mu bili všeč takšni odgovori. »Učenci moji«, reče, »to ni prav. Mene je tudi nekdo hudo razžalil in sicer po nedolžnem, pa jaz mu odpuščam, ker mi je večje veselje na tem, če sovražniku iz srca odpustim, kakor da bi si jezo svojega srca hladil z maščevanjem. Tako umevam jaz besede, da treba vero kazati v svojih dejanjih. — Koritnikov Jožek, le povej doma očetu, da se jim ni treba mene prav nič bati.«

V šoli je bilo vse tiho. Molili smo še in se razšli.

Nedeljo pozneje smo videli Koritnika pred šolo, ko je stiskal roko gospodu Brnetu. Tudi Rogelj je bil zraven in prav prijateljsko so se pogovarjali. Ljudje po vasi pa so nas od kraja vsi opominjali, kjer nas je bila večja gruča skupaj: »Učite se, otroci, in radi ubogajte gospoda učitelja, zakaj takega očeta ne boste kmalu imeli!«

Tožba.

kako mi je hudó,
Ker me ne pusté od doma —
Mnogo jih po svetu roma,
Božja čuda zre okó.

Neprenehoma naprej
Hodil bi iz krajev v kraje,
Bilo bi mi v srci slaje,
Kakor v domu je doslej . . .

Slušaj me, prijatelj moj,
Ki želiš v tujino širno,
Željo to zatrí nemirno.
Drag ti dom ostani tvoj!

O, resnično: lep je svet,
Ker ga Stvarnik je ustvaril,
Hrib in dol mu je podaril,
Gozd in gaj in sad in cvet.

Toda kdor svoj dom pusti,
Rad korak bi svoj obrnil
In se v kočó rodno vrnil,
Kjer je živel mlade dni.

Vleče ga v domači kraj
Čudna želja, čudna sila,
Ki mu dom je prikupila,
Da se zdi mu svetni raj.

Srečen pač, kdor hrepeneč
More zopet v dom dospeti,
A hudó mu je živeti,
Kdor domovja nima več.

In zató, prijatelj, veš,
V tuji svet nikar ne sili,
Živi v domovini mili,
Dokler moreš, dokler smeš!

—n—

Kako bo Janko ptice lovil?

Ste-li čuli, ste-li čuli,
Kaj je mali Janko rekel?
„Nikdar več ne bom na paši
Za nobeno ptico tekel.“

Vsak dan bom solí prgišče
V robcu si na pašo nesel

In ko ptica pride blizu,
Sol ji bom na rep potresel.

Prič vse polno bom nalovil,
A prav nič ne bom se mučil,
Saj takó sosedov hlapec
Me sinoči je naučil.“

Smiljan Smiljanič.

LISTJE IN CVETJE.

Naloga.

Naj kdo izmed naših vrlih pesnikov zloži detinsko pesmico, katera izražaj misli in čustva, ki jih vzbuja blagočutnemu opazovatelju ta-le slika.

Uganka.

(Priobčil Fr. Klemenčič.)

V vasi kmetov pet živi:
Štirje skupaj, jeden sam;
Najnižji vseh njegov je hram,
Prijazen sosed v njem sedi.
Pomaga vsem mejašem rad;
Kaj revna vas počela bi,
Da njega ne imela bi,
Ko v tlako ji velewa grad.
Vasici takšni dve imaš. —
Moj otrok, glej, graščak si ti!

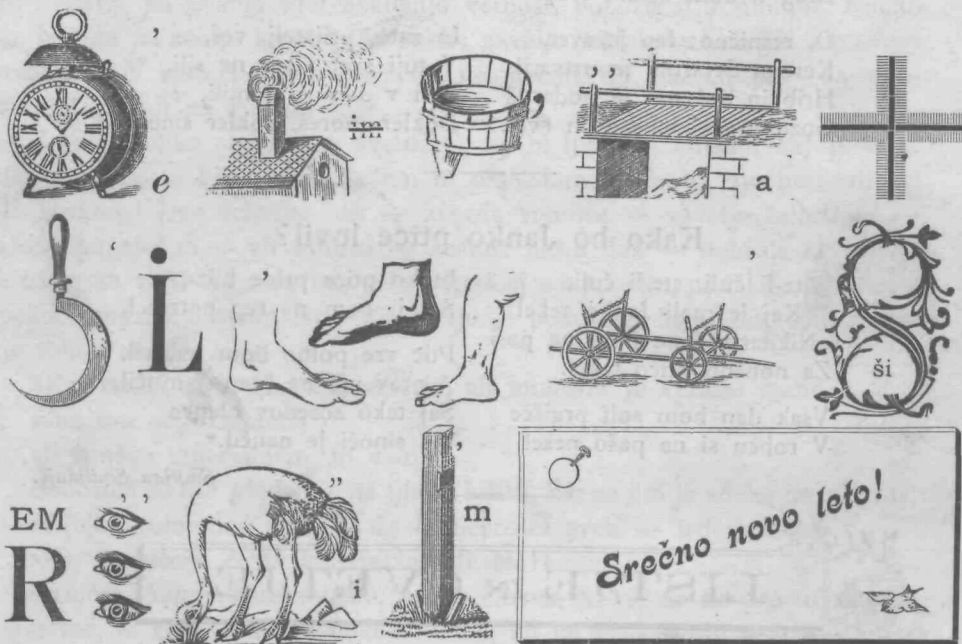
Le hitro, meni se muči,
Povej sosede, če poznaš.

(Odgonetka uganke v prihodnjem listu.)

Kdo vé:

1. Kateri može se imenujejo cerkveni učeniki?
2. Zakaj se soba po zimi hitrejšje prezrači, nego po letu?
3. Kako se sneg zažge?

Rebus.

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

Vabilo k naročbi. Že jedno četrtno stoletja preskrbljuje »Vrtec« našo ljubo mladino z zdravo in tečno dušno hrano. Do našal ji je lepih povestic, katere tako rada čita in posluša, da si po njih blaži svoje nežno srce in širi svoje dušno obzorje; razkazoval ji je lepoto narave, opisovaje razne živali in rastline ter druge mičnosti stvarstva Božjega; prikupiti se je skušal z lepimi slikami; skrbel je za prijetno zabavo, dobro vedé, da mladosti dōba je in bodi zlati čas radosti in veselja; osobito pa je skrbno gojil one cvetke-krasotice, ki se jim pravi pesmice in ki tako zelo ugajajo mladostnemu nepopačenemu srcu. Kdor se zanima za naš »Vrtec« in njegovo prilogo, se lahko prepriča, da mu zemljica ni še opešala, da se vrtnar in njegovi delavci še niso utrudili. Nikar torej ne bodi nobenemu prijatelju slovenske mladine žal za malo svetlico, ki jo potrosi za tako plemenito mladinsko razvedrilo. — »Vrtec« bode izhajal še dalje takisto kakor doslej. Cena listu s prilogo vred ostane dosedanja: 2 gld. 60 kr.; priloga »Angeljček« se lahko naroča tudi posebej in stane na leto samo 60 kr. (Na 10 izvodov pod jednim zavitkom 1 po vrhu.) — Naročnina in vsi spisi, namenjeni »Vrteu« in »Angeljčku«, naj se pošiljajo z naslovom: Anton Kržič, c. kr. profesor v Ljubljani, sv. Petra cesta 76 (župnišče), ali pa krajše: Uredništvo Vrtčevo v Ljubljani. V Ljubljani se naročnina tudi lahko oddaje v »Katoliški Bukvarni«.

Urednik in založnik.

»Vrtec« izhaja 1. dne vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 2 gld. 60 kr., za poi leta 1 gld. 30 kr. — Uredništvo in upravnništvo sv. Petra cesta št. 76, v Ljubljani.

Izdajatelj, založnik in urednik **Ant. Kržič**. — Natisnila Katoliška Tiskarna v Ljubljani.